

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Система обліку є основою інформаційного забезпечення управління і одним з важливих інструментів збору, узагальнення й обробки інформації про фінансово-господарську діяльність господарюючих суб'єктів. Держава на основі встановлених правил регламентує облік з метою єдиного підходу до формування витрат, доходів і результатів.

У зв'язку з цим розробка нормативно-правового регулювання підсистеми фінансового обліку відповідно до міжнародних стандартів в умовах переходу економіки України до ринку стала об'єктивною необхідністю. Аналіз нормативно-правового регулювання фінансового обліку в нашій державі свідчить про те, що воно не повністю відповідає вимогам міжнародних стандартів і потребує подальшого вдосконалення.

Проблема нормативно-правового регулювання фінансового обліку є актуальною і недостатньо дослідженою, хоча вагомий внесок у розвиток регламентації фінансового обліку зробили такі зарубіжні і вітчизняні вчені-економісти: Р. Антоні, Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, М. В. Кужельний, В. Ф. Палій, М. С. Пушкар, Я. В. Соколов, В. В. Сопко, С. А. Стуков, М. Г. Чумаченко, В. Г. Швець, А. Д. Шеремет та ін.

Трансформація економіко-правового середовища, курс на ринкові перетворення зумовили реформування системи обліку в Україні. Одним з основних завдань реформування обліку є створення нової системи нормативно-правового регулювання обліку та фінансової звітності, яка забезпечить об'єктивною і неупередженою інформацією про фінансово-майновий стан та результати діяльності підприємств не тільки державні органи, а й інших користувачів.

До проголошення незалежності України нормативно-правове регулювання обліку здійснювалося централізовано на основі з визначених вимог Ради Міністрів СРСР, правил Міністерства фінансів СРСР, які встановлювали єдині методи та процедури ведення обліку у вигляді типових положень та інструкцій для всіх підприємств і організацій. Дотримання правил було обов'язковим, оскільки основними користу-

вачами бухгалтерської інформації стали державні органи, які на підставі показників звітності приймали найважливіші управлінські рішення щодо виконання централізовано доведених планових завдань. За таких обставин бухгалтерський облік використовувався як важливий інструмент управління централізованою плановою економікою.

Після здобуття Україною незалежності функції нормативно-правового регулювання обліку та складання фінансової звітності на підприємствах, в організаціях, установах (крім банків) були передані Міністерству фінансів України, яке відповідно до Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в нашій державі жорстко регламентувало організацію і методику обліку у вигляді положень, інструкцій, листів, порядків тощо. Роль обліку, як і раніше, недооцінюється. Фінансовий облік розглядається тільки як рахівництво, а не як система отримання інформації для управління. Система нормативно-правового регулювання обліку і звітності задовольняла лише інформаційні потреби державних органів. Узагальнення даних фінансового обліку здійснювалось у звітності за старими принципами, оскільки система зазнала лише поверхових змін. У ринкових умовах господарювання основною метою нормативно-правового регулювання фінансового обліку є забезпечення об'єктивною і достовірною інформацією про фінансовий стан та результати діяльності всіх користувачів. Таким чином, система нормативно-правового регулювання обліку перехідної економіки має являти собою деякий компроміс між системою правового забезпечення, адекватною ринковим умовам господарювання, і системою, характерною для командно-адміністративної системи управління.

Міжнародна практика свідчить, що нормативно-правове регулювання обліку може здійснюватися державними урядовими органами (макроекономічний підхід), громадськими професійними організаціями (мікроекономічний підхід) або на основі комбінації цих двох підходів. У нашій державі здійснено поєднання державного і громадського (професійного) регулювання питань фінансового обліку. Аналіз розвитку національних економік та ступеня регулювання фінансового обліку свідчить про те, що існує закономірність, відповідно до якої чим більший рівень економічної свободи, тим менший рівень державного регулювання обліку. Україна належить до країн з найнижчим рівнем економічної свободи, тому й державне регулювання обліку жорстке.

Основою нормативно-правового регулювання обліку в нашій державі є встановлення єдиних для всіх підприємств правил ведення фінансового обліку, які би гарантували і захищали інтереси користувачів фінансової звітності.

Робота зі створення нової системи нормативно-правового регулювання обліку в Україні, яка би відповідала вимогам ринкових умов господарювання, розпочалася лише після створення Методологічної ради з бухгалтерського обліку і прийняття Кабінетом Міністрів України Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів. Результатом проведених робіт стала розробка нової нормативно-правової системи регулювання фінансового обліку, орієнтованої на задоволення потреб користувачів фінансової інформації з урахуванням вимог міжнародних стандартів.

Аналіз прийнятих нормативних документів свідчить про те, що система нормативно-правового забезпечення фінансового обліку в Україні, починаючи з 2000 р., набула багаторівневого характеру. Перший рівень регулювання обліку – законодавчий, який містить Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Другий рівень регулювання обліку в нашій державі – нормативний. До нього належать національні П(С)БО, План рахунків та Інструкція про його застосування. Третій – методичний рівень нормативно-правового забезпечення фінансового обліку – виділено з метою вироблення єдиного підходу до інтерпретації змісту П(С)БО, Плану рахунків й інших нормативних документів бухгалтерами, аудиторами, фінансистами та ін., тобто існує необхідність у розробці методичних рекомендацій щодо їхнього застосування. Вони мають рекомендаційний, а не обов'язковий характер і не мають вступати у суперечність із законом про бухгалтерський облік, Планом рахунків, Інструкцією про його застосування та ін. Четвертий рівень – організаційно-розпорядчий. Документи цього рівня формуються безпосередньо на підприємстві його економічними службами (бухгалтерією, фінансовим, планово-економічним та іншими відділами).

Однак найвищим і єдиним для всіх сфер діяльності в Україні є конституційний рівень, який передбачає регулювання відносин у сфері підприємницької діяльності на основі єдиного нормативно-правового акта, що має найвищу юридичну силу, – Конституції України. Вона встановлює загальні принципи здійснення підприємницької діяльно-

сті. Норми Конституції України є нормами прямої дії. Це означає, що закони та інші нормативно-правові акти ухвалюються на основі Конституції України і мають відповідати їй.

У зв'язку з уведенням у дію нормативно-правової системи регулювання обліку необхідно:

а) Систематизувати законодавчі акти та нормативні документи обліку, що стосуються питань ведення обліку в Бухгалтерському кодексі України;

б) Переглянути первинні облікові документи відповідно до вимог П(С)БО;

в) Внести зміни до комп'ютерних бухгалтерських програм з урахуванням вимог національних П(С)БО і Плану рахунків;

г) Передбачити сертифікацію (визначення кваліфікаційної придатності) бухгалтерів, оскільки їхній професійний рівень суттєво впливає на повноту та достовірність фінансової звітності і прийняття на її основі обґрунтованих щодо фінансового стану підприємства рішень різними користувачами інформації.

Таким чином, в Україні закладено правові основи нової нормативно-правової системи регулювання фінансового обліку, які дали змогу підприємствам самостійно вирішувати питання щодо ведення обліку, створити реальну базу для розрахунку макроекономічних показників розвитку економіки за системою національних рахунків і наблизити його до міжнародної практики.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ**

**Збірник тез доповідей
Четвертої Міжнародної науково-практич-
ної конференції молодих вчених**

**ЕКОНОМІЧНИЙ І СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК
УКРАЇНИ В ХХІ СТОЛІТТІ:
НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ
ТА ТЕНДЕНЦІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Частина 2

Тернопіль
«Економічна думка»
2007

**ЕКОНОМІЧНИЙ І СОЦІАЛЬНИЙ
РОЗВИТОК УКРАЇНИ В XXI СТО-
ЛІТТІ: НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧ-
НІСТЬ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ГЛОБАЛІ-
ЗАЦІЇ**

**Збірник тез доповідей
Четвертої Міжнародної науково-прак-
тичної конференції
молодих вчених
(м. Тернопіль, 22–23 лютого 2007 р.)**

Частина 2

Редакційна колегія:

*Адамик Б. П., к. е. н., доц.,
Бруханський Р. Ф., к. е. н., доц.,
Бойко З. М., викладач,
Буряк М. В., к. т. н.,
Галагуп Н. Д., к. е. н.,
Карапетян Е. Т., к. е. н., доц.,
Квасовський О. Р., к. е. н., доц.,
Колінець Л. Б., к. е. н.,
Кравчук Н. Я., к. е. н., доц.,
Лучка А. В., ст. викладач,
Мартинюк В. П., к. е. н., доц.,
Монастирський Г. Л., к. е. н. (голова),
Пруський О. С., к. е. н.,
Рожко М. Р., викладач,
Романів Р. В., к. е. н., доц.,
Шушпанов Д. Г., к. е. н., доц.,
Ярощук О. В., к. е. н., доц.*

Відповідальний за випуск:

*Монастирський Г. Л., к. е. н., заступник проректора з наукової роботи, голова Ради
молодих вчених ТНЕУ*

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами Четвертої Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених “Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації”, яка відбулася в Тернопільському національному економічному університеті 22–23 лютого 2007 р.

За зміст наукових праць та достовірність наведених фактологічних і статистичних матеріалів відповідальність несуть автори.

Ярошук Ірина	
Про необхідність розробки методики обґрунтування потреби підприємства в капіталі	597
Ярошук Олексій	
До питання удосконалення методики проведення фінансового аналізу	599
Яцишин Світлана	
Проблеми нормативно-правового регулювання фінансового обліку в Україні	602